

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY
Departament Rolnictwa

Informacja sygnalna

Wyniki wstępne

Warszawa, 26.07.2011 r.

BADANIE PRODUKCJI ROŚLINNEJ

**WSTĘPNY SZACUNEK GŁÓWNYCH
ZIEMIOPLÓDÓW ROLNYCH I OGRODNICZYCH W 2011 R. ¹⁾**

Wyniki wstępnego szacunku produkcji głównych upraw rolnych i ogrodniczych w 2011 r. przedstawiają się następująco:

- zbiory zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi wstępnie szacuje się na 24,3 – 25,2 mln t, tj. o 5% - 1% mniej od zbiorów ubiegłorocznych, ale o 2% mniej do 2% więcej od średniej z lat 2001-2005;
- zbiory rzepaku i rzepiku ocenia się na ok. 1,8 - 2,0 mln t, tj. o ok. 13 % - 6% mniej od zbiorów ubiegłorocznych i zdecydowanie więcej – o ok. 55% - 68% od średnich zbiorów z lat 2001-2005;
- produkcję warzyw gruntowych ocenia się na 4,3 mln t, tj. na poziomie nieco wyższym od ubiegłorocznego i o ponad 7% mniej od średnich zbiorów z lat 2001-2005;
- przewiduje się, że zbiory owoców z drzew wyniosą niespełna 2,8 mln t, tj. o 26% więcej od zbiorów ubiegłorocznych oraz będą zbliżone do średnich zbiorów z lat 2001-2005;
- zbiory owoców z krzewów owocowych szacuje się na niespełna 0,5 mln t, tj. o 8% mniej od zbiorów ubiegłorocznych, ale niespełna o 3% więcej od średnich zbiorów z lat 2001-2005.

¹⁾Informacja zawiera wyniki wstępnego szacunku plonów i zbiorów zbóż, rzepaku i rzepiku, warzyw gruntowych i owoców a także I pokosu traw łąkowych oraz oceny stanu plantacji ziemniaków i buraków cukrowych, opracowane na podstawie ekspertyz przeprowadzonych na początku lipca.

Oceny dokonano w oparciu o:

- ekspertyzy rzeczoznawców GUS (od szczebla gminnego) opracowane na podstawie lustracji pól, łąk i sadów,
- sprawozdawczość gospodarstw osób prawnych oraz jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej,
- badania stanu roślin uprawnych wykonane w Instytucie Geodezji i Kartografii.

Niekorzystny wpływ na kształtowanie się produkcji roślinnej w bieżącym roku miały przede wszystkim:

- ❖ utrudnione i opóźnione siewy ozimin spowodowane intensywnymi opadami deszczu w końcu sierpnia i we wrześniu 2010 r.;
- ❖ słabszy stan upraw ozimych przed ich wejściem w stan zimowego spoczynku na jesieni 2010 r. Rośliny niedostatecznie rozkrzewione i w słabszej kondycji nieco gorzej zniosły ekstremalne warunki w zimie 2010/2011 r.;
- ❖ występujące w styczniu i lutym silne wiatry miejscami odsłaniające rośliny spod pokrywy śnieżnej przy ujemnych temperaturach powietrza powodowały wysmalanie ozimin;
- ❖ uszkodzenia roślin uprawnych w wyniku niekorzystnych warunków atmosferycznych w lutym 2011 r., gdy po znacznym wzroście temperatury powietrza powodującym zaniknięcie pokrywy śnieżnej i rozmarzanie gleby nastąpił długotrwały okres znacznych spadków temperatury przy gruncie, dochodzących nawet do -29°C ;
- ❖ niekorzystne warunki atmosferyczne w I dekadzie maja 2011 r. (spadki temperatury i rejonami obfite opady śniegu) powodowały uszkodzenia upraw, a nawet przełamywanie roślin. Odnotowano znaczne uszkodzenia przymrozkowe kwitnących drzew i krzewów owocowych oraz na plantacjach jagodowych;
- ❖ konieczność wykonania przesiewów plantacji po stratach przymrozkowych. Przesiewy wykonywano po optymalnych terminach siewów upraw;
- ❖ pogłębiający się od połowy maja do połowy czerwca niedobór opadów powodujący przesuszenie wierzchniej warstwy gruntu w województwach zachodnich, północno-zachodnich i w mniejszym stopniu w centralnej Polsce;
- ❖ nawracające ulewne deszcze połączone z silnym wiatrem od trzeciej dekady czerwca oraz w pierwszej i drugiej dekadzie lipca, powodujące straty w uprawach, wyleganie zbóż i rzepaku, utrudnienia w przeprowadzaniu żniw i pogorszenie jakości ziarna.

W bieżącym roku do zbioru rzepaku i rzepiku ozimego przystąpiono lokalnie w I połowie lipca wykorzystując okresy korzystnej pogody podczas zmiennych warunków atmosferycznych. W tym samym okresie rozpoczęto zbiór jęczmienia ozimego.

Zboża

Wstępnie szacuje się, że **powierzchnia uprawy zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi w 2011 r. wynosi ponad 7,5 mln ha¹**, z tego:

- ◆ pszenicy około 2,3 mln ha,
- ◆ żyta około 1,2 mln ha,
- ◆ jęczmienia około 1,1 mln ha,
- ◆ owsa ponad 0,5 mln ha,
- ◆ pszenżyta około 1,2 mln ha,
- ◆ mieszanek zbożowych około 1,2 mln ha.

W strukturze powierzchni zasiewów zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi **udział powierzchni zbóż jarych wynosi 40,6%, a udział powierzchni zbóż ozimych to około 59,4%. W porównaniu do średniej powierzchni z lat 2001 – 2005 udział powierzchni zbóż ozimych zwiększył się o 1,9 pkt. procentowego, natomiast o tyle samo zmniejszył się udział zasiewów zbóż jarych.**

Wstępnie szacuje się, że **plony zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi wyniosą 32,4 – 33,7 dt/ha, tj. w porównaniu do średniej z lat 2001-2005 więcej o 1,5 – 2,8 dt/ha (o 4,9% – 9,1%).**

Zbiory zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi ocenia się na 24,3 – 25,2 mln t, tj. o 0,5 mln t (o 2,2%) mniej do 0,4 mln t więcej (o 1,8%) w porównaniu do średnich zbiorów z lat 2001 – 2005.

Plony zbóż podstawowych ozimych łącznie z ozimymi mieszankami zbożowymi wstępnie oceniono na 34,9 – 36,2 dt/ha, tj. o 2,1 – 3,4 dt/ha (o 6% - 10%) więcej od średnich plonów z lat 2001 – 2005.

Plony poszczególnych gatunków zbóż ozimych według szacunku wstępnego w 2011 r. przedstawiają się następująco:

- pszenica 41,6 – 42,6 dt/ha,

¹ Powierzchnię zasiewów upraw rolnych i ogrodnich ustalono na podstawie sprawozdawczości z gospodarstw rolnych i ogrodnich osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej oraz szacunków rzeczoznawców terenowych GUS.

- żyto 24,4 – 27,1 dt/ha,
- jęczmień 37,9 – 39,2 dt/ha,
- pszenżyto 34,2 – 34,4 dt/ha,
- mieszanki zbożowe 31,3 dt/ha.

Zbiory zbóż podstawowych ozimych łącznie z ozimymi mieszankami zbożowymi wstępnie wyszacowano na 15,5 – 16,1 mln t, w tym:

- pszenicy na 7998,5 – 8187,8 tys. t, tj. o 2,5% - 0,2% mniej niż w 2010 r.,
- żyta na 2896,3 – 3216,4 tys. t, tj. o 11,4% - 1,6% mniej niż w roku ubiegłym,
- jęczmienia na 791,7 – 819,2 tys. t, tj. o 2,9% mniej do 0,5% więcej niż w roku ubiegłym,
- pszenżyta na 3614,2 – 3633,5 tys. t, tj. o 4,6% - 4,1% mniej od zbiorów ubiegłorocznych,
- mieszanek zbożowych na 231,0 tys. t, tj. o 17,8% więcej niż w 2010 r.

Plony zbóż podstawowych jarych łącznie z jarymi mieszankami zbożowymi wstępnie oceniono na 28,7 – 30,1 dt/ha, tj. o 0,3 – 1,7 dt/ha (o 1% - 6%) więcej od średnich z lat 2001 – 2005.

Plony poszczególnych gatunków zbóż jarych według szacunku wstępnego w 2011 r. przedstawiają się następująco:

- pszenica 31,6 – 34,2 dt/ha,
- jęczmień 30,6 – 31,7 dt/ha,
- owies 25,6 – 25,8 dt/ha,
- pszenżyto 28,1 – 29,9 dt/ha,
- mieszanki zbożowe 27,9 – 29,6 dt/ha.

Zbiory zbóż podstawowych jarych łącznie z jarymi mieszankami zbożowymi wstępnie wyszacowano na 8728,7 – 9151,7 tys. t, w tym:

- pszenicy na 1153,6 – 1249,1 tys. t, tj. o 10% - 3% mniej niż w roku ubiegłym,
- jęczmienia na 2627,4 – 2720,6 tys. t, tj. o 3% mniej od poziomu zbiorów ubiegłorocznych do zbiorów na poziomie roku ubiegłego,
- owsa na 1359,4 – 1368,9 tys. t, tj. o 2% - 3% więcej w porównaniu do zbiorów

z 2010r.,

- pszenżyta na 312,7 – 333,0 tys. t, tj. o 2% mniej do 4% więcej niż w roku ubiegłym,
- mieszanek zbożowych na 3275,6 – 3480,1 tys. t, tj. o 9% - 3% mniej niż w 2010 r.

Rzepak i rzepik

Siewy rzepaku ozimego pod tegoroczne zbiory przebiegały w niekorzystnych warunkach pogodowych. Bardzo obfite deszcze w sierpniu i wrześniu, a także przedłużające się żniwa pszenicy, po której siany był głównie rzepak utrudniały i opóźniły w wielu regionach kraju przygotowanie pól do siewu rzepaku. Siewy rozpoczęto pod koniec pierwszej dekady sierpnia, a zakończono w niektórych regionach kraju na początku trzeciej dekady września. W optymalnych terminach zasiano mniej rzepaku niż przed rokiem, a okres siewów znacznie się przedłużył.

Dobre uwilgotnienie gleby i wysokie temperatury we wrześniu i w październiku 2010 roku sprzyjały wegetacji rzepaku ozimego. Przed okresem zimowego spoczynku rośliny miały dobrze rozwinięty system korzeniowy, najczęściej posiadały w rozecie 4-6 liści, jeśli rzepak zasiany był w optymalnym terminie. W gorszej kondycji był rzepak zasiany w terminach późniejszych, zwłaszcza na glebach słabszych. Dlatego też stan plantacji rzepaku i rzepiku ozimego przed wejściem roślin w stan zimowego spoczynku był bardzo zróżnicowany i ogólnie gorszy niż przed rokiem.

W okresie od grudnia do stycznia warunki pogodowe nie stwarzały większych zagrożeń dla rzepaku. Duże spadki temperatury powietrza przy gruncie, które występowały w pierwszej i drugiej dekadzie grudnia i w pierwszej dekadzie stycznia nie spowodowały wymarznienia roślin, ponieważ plantacje rzepaku były chronione grubą pokrywą śnieżną. Niekorzystne warunki pogodowe dla upraw rzepaku wystąpiły głównie w lutym. W pierwszej dekadzie lutego w wyniku dużego wzrostu temperatury powietrza nastąpiło zanikanie pokrywy śnieżnej oraz rozmarzanie gleby. Przy braku dostatecznej okrywy śnieżnej chroniącej uprawy przed nadmiernym wychłodzeniem, odnotowano spadki temperatury powietrza przy gruncie dochodzące miejscami do -29°C , co spowodowało straty w uprawach. Największe straty wystąpiły w województwach: zachodniopomorskim i kujawsko-pomorskim. Stan plantacji rzepaku i rzepiku ozimego na wiosnę 2011 roku był zdecydowanie gorszy niż przed rokiem.

Wzrost temperatury powietrza w trzeciej dekadzie marca wznowił procesy fizjologiczne roślin. Pod koniec marca obserwowano ruszenie wegetacji rzepaku w zachodniej

części Polski, a na pozostałym obszarze kraju na początku pierwszej dekady kwietnia. W pierwszej połowie kwietnia wegetacja rzepaku przebiegała na ogół bez zakłóceń, pomimo występowania porannych przymrozków. W drugiej połowie kwietnia i w maju niedostateczna ilość opadów utrudniała rozwój roślin. Niekorzystny wpływ na stan plantacji rzepaku miały przymrozki i opady śniegu, które wystąpiły w pierwszej dekadzie maja. Obfity śnieg zalegający na roślinach uszkadzał pędy. W wielu rejonach kraju przemarzły kwiaty rzepaku na pedzie głównym, co będzie miało negatywny wpływ na plonowanie plantacji.

Szacuje się, że **powierzchnia uprawy rzepaku i rzepiku** w bieżącym roku spadła w porównaniu do roku ubiegłego o **12,1 %** i wynosi **832 tys. ha**. **Zbiory rzepaku i rzepiku** wstępnie oszacowano na **1,8 do 2,0 mln t**, tj. od **13% do 6 %** mniej od ubiegłorocznych.

Uprawy okopowe

Sadzenie ziemniaków przeznaczonych na wczesny zbiór rozpoczęło się w bieżącym roku już pod koniec marca i na początku kwietnia, natomiast większość plantacji ziemniaków zostało zasadzonych w III dekadzie kwietnia i na początku maja. Silne przymrozki występujące w wielu rejonach Polski na początku maja nie poczyniły strat na plantacjach gdzie posadzone ziemniaki jeszcze nie wzeszły, bulwy mateczne przykryte były ziemią. Przymrozki poczyniły znaczne straty na plantacjach ziemniaków wczesnych po wschodach roślin. W II dekadzie maja ziemniaki wczesne odbudowywały zniszczoną powierzchnię asymilacyjną. Wpłynęło to na opóźnienie zbiorów ziemniaków wczesnych w rejonach, gdzie spadki majowych temperatur były największe. W pewnym zakresie skutki przymrozków złagodziły stosowane na plantacjach ziemniaków syntetyczne okrywy.

W I i II dekadzie maja rozpoczęły się wschody ziemniaków. Maj był chłodny i dość suchy co jednak nie wywarło negatywnego wpływu na wegetację ziemniaków. Pod koniec II dekady czerwca na plantacjach obserwowano już kwitnienie ziemniaków.

Przedłużający się okres intensywnych i nawracających z dużą częstotliwością opadów deszczu występujących od końca II dekady czerwca i w lipcu, powodował, że na niektórych plantacjach obserwowano nadmiar wilgoci w glebie. Częste opady powodowały utrudnienia we właściwej pielęgnacji plantacji roślin okopowych, a także brak możliwości zastosowania ochrony przed chorobami i szkodnikami.

O wysokości plonowania ziemniaków zadecyduje dalszy przebieg wegetacji – w tym dalsze tempo rozwoju zarazy ziemniaka, która dotychczas występowała na plantacjach

sporadycznie. Na zdrowotność plantacji i plonowanie późnych odmian ziemniaków decydujący wpływ będzie miało prowadzenie skutecznej ochrony roślin.

Uwzględniając dotychczasowy przebieg wegetacji ocenia się, że stan plantacji ziemniaków jest lepszy od oceny z analogicznego okresu w roku ubiegłym i wynosi 3,7 stopnia kwalifikacyjnego tj. na poziomie z roku 2009 (w roku 2010 - 3,3 stopnia), a rośliny dotychczas skumulowały już dość dobry plon.

Do siewów buraków cukrowych przystąpiono w bieżącym roku już pod koniec II dekady marca i do końca marca zasiano około 60% areалу uprawy. Siewy buraków cukrowych prowadzono jednak do połowy kwietnia zwłaszcza w rejonach o nadmiernie uwilgotnionych glebach. W bieżącym roku ze względu na uszkodzenia przymrozkowe występujące na początku maja rolnicy dokonali powtórnego siewu na około 3 tys. ha plantacji.

Na ogół dobre uwilgotnienie gleby i wzrost temperatury powietrza w II połowie maja i w czerwcu korzystnie wpłynęły na dobre wschody buraków cukrowych również na plantacjach z opóźnionym siewem. Nadmierne opady deszczu pod koniec czerwca i w lipcu powodowały jednak podtapianie plantacji i pogarszanie warunków wegetacji buraków cukrowych. Stan plantacji pogarsza się ze względu na utrudnienia w chemicznym zwalczaniu chwastów, prawidłowym nawożeniu i ochronie roślin przed chorobami i szkodnikami. Obecnie rośliny buraków cukrowych są w dobrej kondycji, a plantacje charakteryzują się wysoką obsadą wynoszącą 87-90 tys. roślin na 1 ha. Jednakże duża wilgotność powietrza sprzyja rozwojowi chorób grzybowych w tym najgroźniejszej choroby buraków cukrowych - chwościka burakowego.

Rzeczoznawcy terenowi ocenili obecny stan plantacji buraków cukrowych na 3,7 stopnia kwalifikacyjnego tj. o 0,1 stopnia kwalifikacyjnego lepiej niż w roku ubiegłym.

Siano łąkowe

Zima charakteryzowała się zmiennymi warunkami pogodowymi, lecz na ogół nie spowodowała szkód na trwałych użytkach zielonych.

Jedynie w zagłębieniach terenu i na niewielkich powierzchniach, gdzie dłużej utrzymywała się gruba pokrywa śnieżna stwierdzono porażenie traw pleśnią śniegową. Stan trwałych użytków zielonych po zimie był na ogół dobry, oceniony na poziomie średniej z wielolecia. Wiosenna wegetacja roślin warunkowana czynnikami meteorologicznymi przebiegała bez specjalnych zakłóceń, mimo występowania w maju niskich jak na tę porę roku temperatur powietrza i opadów śniegu.

Trawy niezbyt dobrze się rozkrzewiły z powodu utrzymujących się przez cały okres wiosny i w czerwcu stosunkowo niskich temperatur. Z początkiem maja rośliny łąkowe weszły w fazę strzelania w źdźbło i później kłoszenia. W dalszej części sezonu wegetacyjnego, aż do początków sianokosów, utrzymywały się korzystne warunki pogodowe dla przyrostu biomasy nadziemnej i tworzenia plonu.

Do zbioru pierwszego pokosu siana łąkowego przystąpiono lokalnie pod koniec drugiej dekady maja. Korzystne warunki do sprzętu siana – słoneczna, bezdeszczowa i ciepła, a nawet upalna pogoda sprzyjały szybkiemu suszeniu skoszonych traw oraz powodowały wcześniejsze przeprowadzanie sianokosów niż w latach poprzednich. Wcześniej skoszone trawy szybko dosuszono, a zbierane siano było dobrej jakości oraz o dobrej wartości paszowej ze względu na dużą zawartość białka.

Siano z łąk skoszonych później (pod koniec czerwca i w I dekadzie lipca) ze względu na nadmierne opady i często brak dostępu do zalanych powierzchni łąk uległo procesom gnilnym i nie zostało zebrane.

Opady deszczu po zbiorze I pokosu bardzo korzystnie wpłynęły na odrost roślinności łąkowej na trwałych użytkach zielonych pod zbiory II pokosu siana z łąk trwałych.

Plony I pokosu traw łąkowych w przeliczeniu na siano oceniono na około **24,4 t/ha**, natomiast **zbiory z łąk trwałych (w przeliczeniu na siano)** wyniosą około **6,3 mln t**.

Warzywa gruntowe

Bieżący rok zapowiada się korzystnie dla produkcji warzyw gruntowych. Mimo opóźnienia terminu wiosennych siewów, a także początkowo niesprzyjających warunków wegetacji (chłody podczas wschodów roślin w kwietniu oraz występujący w wielu rejonach kraju niedobór wilgoci w glebie w maju i w czerwcu), zbiory większości gatunków warzyw gruntowych mogą być wyższe od ubiegłorocznych. Lipcowe opady deszczu oraz wysokie temperatury powietrza wpłynęły bardzo korzystnie na dalszą wegetację i plonowanie większości gatunków, szczególnie warzyw kapustnych i korzeniowych oraz ogórków. Ciepła i deszczowa pogoda przyczynia się jednak do nasilenia się chorób grzybowych. Dotychczasowe warunki wegetacji były bardzo zróżnicowane i zależne od rejonu kraju.

Szacuje się, że łączna **produkcja warzyw gruntowych** w 2011 r. wyniesie około **4,3 mln t** i będzie nieco wyższa od produkcji roku poprzedniego. Przewiduje się, że w porównaniu do roku ubiegłego nieco wyższe będą zbiory wszystkich podstawowych gatunków warzyw gruntowych, lecz o ostatecznym poziomie produkcji zdecydują warunki

dalszej wegetacji. Na obecnym etapie największy wzrost zbiorów w porównaniu do roku 2010 przewiduje się dla cebuli, która w ubiegłym roku plonowała bardzo słabo.

Według wstępnych szacunków rzeczoznawców terenowych GUS średnie plony **kapusty** w bieżącym roku będą nieco wyższe od ubiegłorocznych, a łączna produkcja tego gatunku wyniesie około **1,1 mln t**, przy czym plony kapusty wczesnej będą niższe, a późnej wyższe od uzyskanych w roku 2010.

Podobnie jak w przypadku kapusty, plonowanie i zbiory **kalafiorów** wczesnych ocenia się niżej w porównaniu do roku ubiegłego, a odmian późnych wyżej. Produkcję tego gatunku ogółem ocenia się na poziomie zbliżonym do ubiegłorocznego, tj. na około **200 tys. t**.

Tegoroczne zbiory i plonowanie **cebuli** szacuje się na poziomie wyższym niż w 2010 r. Przewiduje się, że produkcja tego gatunku wyniesie około **600 tys. t**.

Zbiory **marchwi jadalnej** wstępnie ocenia się na około **820 tys. t**, tj. nieco wyżej od produkcji roku ubiegłego.

Zbiory **buraków ćwikłowych** szacuje się na około **330 tys. t**, tj. nieco więcej od uzyskanych w roku poprzednim.

Przewiduje się, że plonowanie warzyw ciepłolubnych będzie także nieco wyższe niż w roku ubiegłym. Tegoroczną produkcję **pomidorów** ocenia się na blisko **255 tys. t**, natomiast zbiory **ogórków** szacuje się na **250 tys. t**.

Szacuje się, że produkcja **warzyw z grupy „pozostale”** wyniesie w bieżącym roku około **750 tys. t**, tj. również nieco więcej niż w 2010 r.

Owoce z drzew

Warunki wegetacji dla drzew owocowych, począwszy od przezimowania, poprzez kwitnienie, po dorastanie owoców, były w bieżącym sezonie bardzo zróżnicowane w zależności od rejonu kraju. Przezimowanie roślin sadowniczych było zależne od położenia plantacji. W niektórych rejonach kraju drzewa owocowe nie były w pełni zahartowane przed zimowym spoczynkiem i ucierpiały z powodu silnego mrozu. Największe straty mrozowe wystąpiły w brzoskwiniach, gruszach, czereśniach i jabłoniach. Ponadto część niżej położonych plantacji, które uległy zalaniu w poprzednim roku, musiała zostać wykarczowana z uwagi na przegnicie korzeni (dotyczyło to szczególnie wiśni, śliw i czereśni).

Kwitnienie drzew owocowych było na ogół obfite, lecz na plantacjach w rejonach

zachodniej i północnej Polski na początku maja wystąpiły bardzo silne przymrozki, (do -7°C , a miejscami nawet do -11°C), które uszkodziły kwiaty i zawiązki owoców, szczególnie czereśni, moreli, brzoskwiń, śliw, wiśni i niektórych odmian jabłoni. Ponadto niskie temperatury powietrza w czasie kwitnienia i związany z tym słaby oblot pszczół w wielu rejonach nie sprzyjały także zapylaniu. Na plantacjach dotkniętych przez ekstremalnie trudne warunki obserwuje się brak owoców lub bardzo małą ich ilość, przy tym owoce często zawiązywały się z tak zwanych drugich kwiatów i są zniekształcone (szczególnie gruszki i jabłka). Na obniżenie zbiorów w niektórych rejonach kraju, zwłaszcza w Wielkopolsce i na Kujawach, może mieć wpływ susza glebowa utrzymująca się przez niemal dwa miesiące (maj i część czerwca). W warunkach bieżącego sezonu zaznaczył się wyraźny podział kraju na dwie części: południowo-wschodnią, w której warunki wegetacji dla drzew owocowych były zdecydowanie korzystne, a plonowanie dość wysokie oraz północno-zachodnią, gdzie warunki dotychczasowej wegetacji były bardzo trudne i straty na niektórych plantacjach sięgały nawet blisko 100% (szczególnie w Wielkopolsce).

Według wstępnego szacunku **zbiory owoców z drzew** w bieżącym roku będą jednak znacznie wyższe od niezbyt wysokich zbiorów uzyskanych w roku 2010 i wyniosą blisko **2,8 mln t**. Ocenia się, że tegoroczna łączna produkcja owoców z drzew będzie się kształtowała na poziomie średniej z lat 2001 – 2005.

Przewiduje się, że wyższa od ubiegłorocznej będzie produkcja wszystkich gatunków owoców z drzew, z wyjątkiem brzoskwiń i orzechów włoskich.

Szacuje się, że zbiory **jablek** w 2011 r. wyniosą **2383 tys. t** i będą nieco wyższe od średniej z lat 2001 – 2005, natomiast znacznie wyższe od ubiegłorocznych. Jednak, podobnie jak w roku ubiegłym, obserwuje się duże zróżnicowanie plonowania między poszczególnymi odmianami, szczególnie z uwagi na różną fazę wegetacji podczas wiosennych przymrozków, a także przemienność owocowania występującą u niektórych odmian. Obserwuje się ponadto znaczne zróżnicowanie wysokości i jakości zbiorów zależnie od położenia geograficznego plantacji. Jabłka z plantacji dotkniętych wiosennymi mrozami (szczególnie położonych w zachodniej Polsce) są zniekształcone i znacznie gorszej jakości. W związku z tym nawet owoce odmian deserowych będą przeznaczone do przemysłu.

Według wstępnego szacunku zbiory **gruszek** w obecnym sezonie mogą być wyższe w porównaniu do roku poprzedniego, lecz niższe od średnich zbiorów z lat 2001 - 2005 i według wstępnego szacunku wyniosą około **63 tys. t**. Gruszki z terenów dotkniętych wiosennymi mrozami są zniekształcone w większym stopniu niż jabłka, wiele owoców jest

partenokarpicznych (beznasiennych).

Na podstawie szacunku rzeczoznawców GUS tegoroczną produkcję **śliwek** ocenia się na poziomie około **95 tys. t**, tj. nieco wyżej niż w roku ubiegłym, lecz zdecydowanie niżej od średniej 2001 – 2005 r. W wielu rejonach kraju dotkniętych wiosennymi przymrozkami wystąpiły bardzo duże straty w plonowaniu wczesnych odmian śliw. Jednak przy sprzyjających warunkach dalszej wegetacji można się spodziewać dość dobrych zbiorów odmian późniejszych.

Według szacunku rzeczoznawców GUS zbiory **wiśni** w bieżącym roku będą zdecydowanie wyższe od bardzo słabych zbiorów ubiegłorocznych i wyniosą około **180 tys. t**. Zbiory wiśni byłyby w bieżącym roku jeszcze wyższe, gdyby nie straty spowodowane przez przymrozki w czasie kwitnienia oraz czerwcowy niedobór wilgoci w glebie (drobnienie owoców). Lipcowe opady spowodowały także spękanie owoców na niektórych plantacjach. W tych rejonach kraju, gdzie warunki były korzystne wiśnie dobrze zawiązały owoce i plonowanie ich jest na wysokim poziomie.

Tegoroczną produkcję **czereśni** ocenia się na około **40 tys. t**, tj. nieco wyżej od bardzo słabych zbiorów roku poprzedniego, lecz niżej od średniej z lat 2001 - 2005. Owoce tego gatunku były gorszej jakości, często spękane z powodu deszczu oraz porażone przez szkodniki z uwagi na nieskuteczność zabiegów ochrony roślin.

Przewiduje się, że łączne zbiory **pozostałych owoców z drzew** wyniosą około **20 tys. t**, tj. mniej niż w roku ubiegłym. W porównaniu z rokiem 2010 przewiduje się zwłaszcza duży spadek produkcji brzoskwiń i orzechów włoskich, które szczególnie ucierpiały z powodu zimowych mrozów i wiosennych przymrozków.

Owoce z krzewów owocowych i plantacji jagodowych

Przezimowanie krzewów owocowych i plantacji jagodowych, podobnie jak drzew owocowych, było zależne od położenia plantacji. W niektórych rejonach kraju krzewy owocowe ucierpiały z powodu mrozu. W części kraju słabo przezimowały także plantacje truskawek, z powodu wystąpienia silnych mrozów przy braku okrywy śniegowej.

Kwitnienie krzewów owocowych było na ogół obfite, lecz na plantacjach w rejonach, gdzie w maju wystąpiły bardzo silne przymrozki uszkodzeniom uległy kwiaty i zawiązki owoców, zwłaszcza porzeczek czarnych i agrestu. Z powodu wiosennych przymrozków na wielu plantacjach uszkodzeniu uległy też kwiaty wczesnych odmian truskawek.

Szacuje się, że **zbiory owoców z krzewów owocowych i plantacji jagodowych** wyniosą w bieżącym roku ok. **487 tys. t**, tj. zdecydowanie mniej niż w roku ubiegłym. Według wstępnego szacunku, niższe od ubiegłorocznych będą zbiory wszystkich podstawowych gatunków owoców z krzewów owocowych i plantacji jagodowych, z wyjątkiem malin oraz owoców z grupy pozostałe.

Szacuje się, że produkcja **truskawek** w bieżącym roku będzie niższa od niewysokiej ubiegłorocznej. Na części plantacji obserwowano straty mrozowe i przymrozkowe. Kwitnienie truskawek było na ogół obfite i tam gdzie w tym okresie nie wystąpiły silne przymrozki, zawiązywanie owoców było dobre. Jednak w większości rejonów kraju okres zbiorów był znacznie skrócony z uwagi na brak dostatecznej ilości wilgoci w glebie, a owoce były drobniejsze. Tegoroczną produkcję truskawek ocenia się na ok. **157 tys. t**, tj. zdecydowanie mniej niż w 2010 roku. Ostateczna wysokość produkcji będzie uwarunkowana wysokością zbiorów truskawek jesiennych.

Produkcję **malin** (łącznie ze zbiorem malin jesiennych), szacuje się w bieżącym roku na ok. **95 tys. t**, tj. na poziomie wyższym od rekordowych zbiorów roku ubiegłego i znacznie wyższym od średniej z lat 2001 - 2005. Biorąc pod uwagę znaczny wzrost powierzchni uprawy malin oraz dotychczasowy przebieg pogody sprzyjający plonowaniu tego gatunku można przewidywać, że tegoroczna produkcja będzie rekordowa. Ostateczne zbiory będą jednak uwarunkowane przebiegiem pogody podczas dalszego okresu wegetacji i wysokością zbiorów maliny jesiennej, która na obecnym etapie wegetacji jest w bardzo dobrej kondycji.

Według szacunku rzeczoznawców GUS tegoroczne zbiory **porzeczek** ocenia się na ok. **160 tys. t**, tj. znacznie mniej od uzyskanych w roku 2010. Jednakże plonowanie tego gatunku jest w bieżącym roku bardzo zróżnicowane w zależności od rejonu kraju. We wschodniej Polsce (szczególnie w województwie lubelskim, w którym skupia się blisko 40% powierzchni uprawy porzeczki w kraju) tegoroczne plonowanie jest bardzo wysokie, natomiast w rejonach Polski zachodniej i północnej dotkniętych majowymi przymrozkami plony są bardzo niskie (owoce często drobne, a grona przestrzelone i w mniejszej ilości).

Zbiory **agrestu** w bieżącym roku, według wstępnego szacunku, wyniosą ok. **14 tys. t** i będą niższe od ubiegłorocznych. Plonowanie tego gatunku było także niższe od uzyskanego w 2010 r. Część plantacji uległa przemarznięciom.

Łączne zbiory **pozostałych owoców z krzewów owocowych i plantacji jagodowych** ocenia się na ok. **61 tys. t**, tj. o nieco więcej w porównaniu do roku ubiegłego i znacznie więcej w porównaniu do średniej produkcji z lat 2001 - 2005. Powierzchnia uprawy owoców tej grupy z roku na rok zwiększa się, głównie poprzez wzrastające zainteresowanie uprawą borówki wysokiej i aronii. W bieżącym roku przewiduje się zwiększenie plonowania i zbiorów aronii.

x

x

x

Szacunek wstępny produkcji głównych ziemiopłodów rolnych i ogrodniczych jest wynikiem ocen plonów i zbiorów przeprowadzonych przez ekspertów terenowych GUS uwzględniających niezwykle zróżnicowanie i zmienność tegorocznych warunków agrometeorologicznych zarówno w poszczególnych fazach rozwojowych roślin, jak i w ujęciu regionalnym. Przy opracowywaniu danych zbiorczych korzystano również z badań Instytutu Geodezji i Kartografii dotyczących oceny stanu roślin uprawnych.

Przedstawione szacunkowe oceny dotyczą stanu upraw do pierwszej dekady lipca, natomiast dalszy przebieg warunków agrometeorologicznych zadecyduje o wysokości plonów i zbiorów upraw zbożowych i roślin okopowych.

**Przebieg warunków agrometeorologicznych w okresie
od jesieni 2010 r. do lata 2011 r.**

Przygotowanie pól pod zasiewy ozimin na jesieni 2010 r. było trudne z powodu zmiennych warunków pogodowych. Nadmiar wilgoci początkowo utrudniał prowadzenie orki przedsięwziętych i siewów ozimin. W październiku warunki agrometeorologiczne były na ogół dobre dla rolnictwa, a słoneczna pogoda korzystnie wpłynęła na wschody ozimin. Do końca drugiej dekady października zakończono rozpoczęte siewy żyta i pszenżyta oraz pszenicy ozimej. W pierwszej i drugiej dekadzie listopada - wysoka jak na tę porę roku temperatura powietrza i dobre uwilgotnienie gleby stwarzały dobre warunki do wzrostu i rozwoju później zasianych ozimin. W grudniu przebieg pogody nie powodował większych zagrożeń dla upraw ozimych. Występujące na początku grudnia ochłodzenie przyczyniło się do zahamowania procesów życiowych i wejścia roślin w stan zimowego spoczynku. Notowane w pierwszej dekadzie stycznia znaczne spadki temperatury powietrza dochodzące miejscami nawet do -23°C , dzięki dość grubej pokrywie śnieżnej nie spowodowały nadmiernego wychłodzenia wierzchniej warstwy gruntu na głębokości węzła krzewienia roślin. W drugiej dekadzie miesiąca znaczny wzrost temperatury powietrza przyczynił się do zakłócenia zimowej przerwy w wegetacji roślin powodując ich osłabienie oraz zmniejszenie zimotrwałości i mrozoodporności. Topniejący śnieg tworzył miejscami na polach zastoiska wody, które podczas nocnych spadków temperatury powodowały tworzenie się skorupy lodowej na powierzchni pól, co uszkadzało uprawy ozime. Występujące w styczniu i w drugiej dekadzie lutego silne i porywiste wiatry, przy ujemnej temperaturze powietrza powodowały wysmalanie roślin na plantacjach pozbawionych okrywy śnieżnej. W pierwszej połowie marca w całym kraju nadal trwała przerwa w wegetacji roślin. Po krótkotrwałym ociepleniu na przełomie lutego i marca nastąpił okres znacznych spadków temperatury powietrza przy powierzchni gruntu dochodzących do poniżej -20°C . Pod koniec drugiej dekady marca wzrost temperatury powietrza i gleby spowodował wznowienie procesów fizjologicznych roślin, a w zachodniej części kraju zaobserwowano ruszenie wegetacji roślin ozimych i na trwałych użytkach zielonych.

Przebieg pogody od końca II dekady marca był na ogół korzystny dla roślin. Występujące

w drugiej i trzeciej dekadzie marca opady deszczu przyczyniły się do dobrego, a miejscami nawet nadmiernego uwilgotnienia wierzchniej warstwy gleby.

Pod koniec III dekady marca w zachodnich rejonach kraju rozpoczęto pierwsze prace polowe i siew zbóż jarych, a także przesiewy po zaoranych oziminach. Dalsze znaczne ocieplenie i słoneczna pogoda pod koniec marca i na początku I dekady kwietnia wywołała rozpoczęcie wegetacji na pozostałym obszarze kraju. W tym czasie rozpoczęto powszechnie prowadzenie wiosennych prac polowych, a od końca III dekady marca przeprowadzano powszechnie siewy owsa, pszenicy jarej i jęczmienia jarego, a także pszenżyta jarego.

Siewy zbóż jarych, rozpoczęte pod koniec marca, prawie w całym kraju wykonywane były w pierwszej i drugiej dekadzie kwietnia. Do końca kwietnia siewy owsa, pszenicy jarej i jęczmienia jarego dobiegły końca. Stopniowo w kraju pojawiały się wschody zbóż jarych.

W kwietniu warunki agrometeorologiczne były na ogół korzystne dla rolnictwa. W I dekadzie kwietnia bardzo ciepła i słoneczna pogoda przyczyniła się do znacznego przyspieszenia tempa wzrostu i rozwoju roślin. Powszechnie wykonywano kolejne wiosenne prace polowe. W kwietniu uwilgotnienie wierzchniej warstwy gruntu na przeważającym obszarze kraju zabezpieczało potrzeby wodne roślin, jedynie w zachodniej Polsce znaczny niedobór opadów, spowodował wystąpienie niedostatku wilgoci w glebie. Pod koniec kwietnia na przeważającym obszarze kraju nastąpiło powszechnie strzelanie w źdźbło żyta i pszenżyta. Rzepak ozimy miejscami w drugiej, a w wielu rejonach kraju w trzeciej dekadzie kwietnia rozpoczął proces wykształcania pąków kwiatowych. Miejscami w województwach zachodniej i południowej Polski pod koniec miesiąca rzepak zakwitł. Siewy zbóż jarych, rozpoczęte pod koniec marca, prawie w całym kraju wykonywane były w I i II dekadzie kwietnia. Lokalnie w I, a powszechnie w II i III dekadzie kwietnia sadzono ziemniaki. W pierwszej połowie kwietnia rozpoczęto również siew buraków cukrowych. W II dekadzie kwietnia przystąpiono do siewu kukurydzy uprawianej na zielonkę i na ziarno. W połowie miesiąca trawy łąkowe weszły w fazę strzelania w źdźbło. Lokalnie pod koniec kwietnia rozpoczęło się ich kłoszenie. Pod koniec kwietnia prawie w całej Polsce zakwitły drzewa owocowe.

Występujące w I dekadzie maja silne przymrozki, miejscami do -11°C spowodowały zwłaszcza w zachodniej i północno-zachodniej części kraju uszkodzenia upraw rolnych, warzyw gruntowych a także bardzo duże straty w kwitnących drzewach i krzewach owocowych oraz na plantacjach truskawek.

Największe straty w uprawach ogrodniczych odnotowano w województwach:

wielkopolskim, kujawsko-pomorskim, lubuskim i dolnośląskim. Na wielu plantacjach rzepaku i rzepiku, buraków cukrowych i zbóż jarych dokonywano przesiewów roślin.

Wyraźne ocieplenie, notowane w drugiej połowie maja przyspieszyło tempo wzrostu i rozwoju upraw. Występujący w maju niedobór opadów, rejonami znaczny, przyczynił się do nadmiernego przesuszenia wierzchniej warstwy gruntu (głównie w Wielkopolsce, na Kujawach i Ziemi Lubuskiej).

W pierwszej dekadzie maja dobiegało końca rozpoczęte w kwietniu sadzenie ziemniaków, siewy buraków cukrowych i kukurydzy. W drugiej i trzeciej dekadzie maja zboża jare weszły w fazę strzelania w źdźbło, a pod koniec maja kłosiły się. Pod koniec miesiąca obserwowano kwitnienie żyta i pszenżyta, a nieco później pszenicy ozimej. W maju obficie kwitł rzepak ozimy.

Na przełomie maja i czerwca lokalnie przystąpiono do zbioru pierwszego pokosu siana łąkowego. Na początku czerwca pogoda sprzyjała dosuszaniu siana.

W czerwcu ciepła i słoneczna pogoda sprzyjała także wegetacji upraw, jednak rejonami dalszy niedobór opadów pogłębiał przesuszenie wierzchniej warstwy gruntu zwłaszcza w północno-zachodniej i dodatkowo centralnej Polsce.

W pierwszej połowie czerwca obserwowano kwitnienie żyta i pszenżyta ozimego, a nieco później pszenicy ozimej i zbóż jarych. W drugiej połowie czerwca zboża ozime i jare wchodziły w fazę dojrzwania. W trzeciej dekadzie czerwca zakwitły ziemniaki, kukurydza rozpoczęła fazę wykształcania kolb, dojrzewał rzepak ozimy, zakończono zbiór pierwszego pokosu siana łąkowego i zbiór wieloletnich roślin motylkowych.

W pierwszej połowie lipca warunki atmosferyczne były bardzo zróżnicowane, trudne dla prowadzenia zbioru rzepaku i rzepiku oraz zbóż. Nawracające opady deszczu utrudniają prowadzenie zniw i mogą przyczynić się do powstawania strat w zbiorach oraz pogorszenia jakości ziarna zbóż i nasion rzepaku.

Tabl. 1. Temperatura powietrza i opady w okresie od jesieni 2010 r. do wiosny 2011 r.

Wyszczególnienie	Średnia krajowa temperatura powietrza		Średnie krajowe sumy opadów	
	°C	odchylenie od normy ^{a)}	mm	% normy ^{a)}
JESIEŃ ^{b)} 2010				
Wrzesień	12,3	-0,7	90,1	160,9
Październik	6,0	-2,3	14,0	30,0
Listopad	5,5	2,5	85,2	210,4
ZIMA ^{b)} 2010/2011				
Grudzień	-5,3	-5,2	49,4	118,8
Styczeń	-0,6	-1,2	30,7	99,9
Luty	-3,4	-2,5	26,1	97,9
WIOSNA ^{b)} 2011				
Marzec	3,1	0,4	20,4	59,3
Kwiecień	10,3	2,9	32,1	75,8
Maj	13,6	0,7	52,9	90,5
Czerwiec	17,8	2,1	66,5	86,2

a) jako normę IMiGW przyjmuje od 2002 r. średnie z lat 1971-2000

b) średnie miesięczne /obliczenia GUS na podstawie danych IMiGW/.